

MELOG

MIHANGEL MORGAN

machart

Translation © Hynek Daniel Janoušek, 2024
Cover design © Kameel Machart, 2024
ISBN: 978-80-7656-102-1

MELOG
Mihangel Morgan

z kymersštiny přeložil
Hynek Daniel Janoušek

ROMÁN BEZ „UVOZOVEK“

LASKAVÝ ČTENÁŘ SE pravděpodobně v příběhu Dr. Jonese a Meloga pozastaví nad leccím a hned zkraje nejspíš nad tím, že vlastní vyprávění a to, co jednotlivé postavy tvrdí a pronáší o sobě, o druhých a o světě, je souvislý neohraničený tok myšlenek, jehož hrázemi jsou toliko začátky a konce kapitol. „Kde jsou uvozovky?“ řekne si čtenář. „A kde začíná a končí přímá řeč?“ Michael Morgan nás čtenáře, překladatele, redaktory a nakladatele – snad na pořouchlý popud Melogův – nechává na holičkách. V uvozovkách najdeme občas jen to, co zůstává vlastně nevyřčeno, co se hrdinům románu honí hlavou. Skutečnost a fikce, záznam toho, co kdo říká, a to, co o kom říká velký Spisovatel shůry, se mísí a toto jednoduché grafické gesto, absence uvozovek, nás znejistuje, klade věčný otazník za věčnou otázku: Co je to pravda?

Hynek Daniel Janoušek

VELS. Cože? *Vejsl*? To zní jako anglicky *závoje, pláštíky, blány*, nebo dokonce *roušky*. *Vales*, říkáš? No konečně – [wɛɪlz] – ale víš ty vůbec, co to anglosaské slovo znamená? „Otroci neschopní odporu“ – to to znamená, něco jako Slované, *schiaconi, schiavi* v italštině. Vám Čechům to obouretné [w] stejně nějak nejde přes pusy, co? To už jim rovnou můžete říkat *Valaši*, a zemi *Valašsko*. To se neumíte poučit z pramenů ani od vlastních filologů a obrozenců, kteří vám dali tolik krásných slov? A ty takovýchhle hnusných patvarů používáš i v překladech? Ty asi nejsi zrovna dobrý překladatel, styď se! Proč jim radši neříkáte třeba „Kymrové“ a zemi „Kymersko“?*

* Z překladatelova rozhovoru s Melogem krátce před jeho zatčením ve Frankobrodě. Překladatel vskutku objevil tvar „Kymrové“ v *Ottově slovníku naučném*, české to období kymerského slovníku naučného *Y Gnyddoniadur*.

MELOG

MIHANGEL MORGAN

Všechny postavy a situace v tomto románu jsou dílem představivosti. Autor se nutně neztotožňuje se soudy či předsudky svých postav.

GWIRIONEDD: nelživá, pravá, nepochybná, nelíčená, bezelstná, přímá; správnost', přímost'; to, co věci odpovídá tak, jak jest.

Y Gnyddoniadur Cymreig

Ne sois ni fade panégyriste, ni censeur amer; dis la chose comme elle est.

Jacques le fataliste, Denis Diderot

It is not on any map; true places never are.

Moby Dick, Herman Melville

Pravda věcí záleží toliko na názoru... V životě je všechno tak mnohostranné, tak protikladné, tak temné, že o žádné pravdě není jistoty.

Erasmus

Nezapomeň mluvit pravdu.

Rhys Lewis, Daniel Owen

AALAR: jeden z vůdců služebníků chrámu...

(Začátek prvního hesla kymerského slovníku naučného *Y Gnyddoniadur*)

SETKÁNÍ

KDYŽ HO TEHDY Dr. Jones spatřil vůbec poprvé, Melog se zrovna chystal spáchat sebevraždu.

Dr. Jones vyšel ze svého domu v řadové zástavbě, kde bylo i v létě zima, kde žil docela sám a kde ho nečekala ani kočka, a kráčel ulicí směrem k hlavní třídě. Hlavu měl plnou stručných poznámek, jež si zapisoval při práci na podrobné studii kymerského slovníku naučného *Y Gnyddoniadur*. Dr. Jones nepůsobil na univerzitě, pracoval však na plný úvazek jako kymerský učenec a literát – jinými slovy byl na podpoře a žil ze sociálních dávek. A než onoho nevýjimečného dne došel k městské radnici, bylo všechno docela v pořádku. To jest, všechno bylo v pořádku tak, jak tomu jen v naší předapokalyptické, protoarmageddonské době může být. Doprava jako obvykle plynula bez ustání a znečišťovala ovzduší, lidé a děti se navzájem proplétali jako mravenci či ponravy a předlidňovali zeměkouli, obchody měly otevřeno a prodávaly zboží, které nikdo nepotřebuje a které se vyrábí v továrnách, jež svým rakovinotvorným odpadem otravují moře, řeky a vzdušné proudy. I slunce se ostošest snažilo prosvítat nezdravou mhou, zatímco se větrem nesla pachut' kyselého deště a nad vším tím kovovým klokotem a mechanickým hukotem se z plna hrdla snažili prospěvovat a švitořit ptáci. Těmto všedním věcem ovšem Dr. Jones nevěnoval pozornost, jelikož jim dávno přivykl. Neočekával, že se stane něco zvláštního, něco, co by změnilo

dennodenní běh jeho nevyjímečného a prázdného života – od podobných nadějí se již dávno oprostil. Vtom dorazil k městské radnici.

A tam na velkém nároží u skvostných bran naší velkolepé radnice – bran, jež jsou podle některých branami do pekla, jelikož za nimi sídlí správa sociálního zabezpečení (pro Dr. Jonese byly ovšem branami školy, na níž krátce učite- loval) – tedy na onom velkém nároží stál vzrušený dav lidí. Ne že by na tom v sobotu ráno bylo cokoli neobvyklého. Před městskou radnicí se každou sobotu dala nějaká setkání nebo protesty: Rodiče proti bití dětí, Děti proti nukleárním elektrárnám, Nukleární rodina je mravní většinou, Většiny pro demokracii, Plaid Cymru – Strana Kymerska, Kymrové proti rasismu, Rock proti rasismu, Rock proti nacismu, Psi proti nacismu, Lidé proti psím výkalům na ulicích, Stop smrti na ulicích. Sročení, jež Dr. Jones spatřil onoho dne, však bylo jiné. Jeho pozornost upoutalo to, že všichni hleděli vzhůru k obloze.

To první, co mu prolétlo hlavou, bylo, že se jedná buď o skupinku lidí, kteří na nebi pátrají po známkách návštěvníků z kosmu, nebo o věřící čekající, až se v poledne onoho dne zjeví v oblacích Ježíš Kristus a sestoupí na zem, aby potřásl rukou všem, kteří ho tak trpělivě vyhlíželi, tak jak to dělávají členové královské rodiny.

Tu se však podíval vzhůru a spatřil mladého muže, vyzáblého a dočista nahého, který se vyšplhal na střechu radnice, nejvyšší to budovy ve městě, a hrozil, že se vrhne dolů. Doktor nebyl s to odhadnout, jak dlouho už tam chlapec byl ani jak se mu podařilo dostat se do tak hrozitánské výšky, nicméně fakt, že jeho bílá kůže rychle modrala (přesně jako v té staré reklamě na prací prášek, jenž prý z jakéhosi neznámého důvodu myl košile do bělosti bělejší než bílá, až už ani nebyly bílé, nýbrž modré),

tedy barva jeho kůže napovídala, že tam v onom stavu, v zimě a za hustého mrholení stál už pěknou chvíli. A tak Dr. Jones poprvé spatřil Meloga.

Brzy nato se ukázala policie a záchranka.

Když se strážci pořádku jali mladého muže přesvědčovat, aby dobrovolně a bezpečnou cestou sestoupil dolů, z davu přihlížejících u paty budovy se ozvaly cynické výkřiky: „Skoč! Skoč!“ A v tu chvíli, jsa sám bytostným cynikem, Dr. Jones vtípek postřehl a s cizím mladíkem v tísní pranic necítil. Když už však otevřel ústa, aby spolu s ostatními křikl: „Skoč!“, přepadla ho závrať a tu mu přišlo na mysl, že s chlapcem stojí nad smrtonosnou propastí a zničehonic padá a řítí se s ním a jeho hlava při střetu s chodníkem pukne jako vaječná skořápka. Byl to strašlivý pocit, a když se útlá postava pohnula o něco blíže – o zlomek palce blíže – k okraji střechy, cítil srdce až v hrdle. Za nic na světě teď nechtěl, aby spadl, a byl by dal cokoli na světě, jen kdyby ho mohl zadržet a zachránit nebo si s ním vyměnit místo.

Naštěstí se přesunul do bezpečnější pozice a umožnil záchranářům, aby za ním vystoupali. Krvelačné obecnostvo se zklamaně rozešlo.

Dr. Jones však nebyl s to místo opustit a pocítil jakési nutkání jít si s mladíkem promluvit. Třebaže ho v tu dobu neznal, ba ho vlastně vůbec nikdy předtím neviděl, Dr. Jones přistoupil k policistům a řekl s očima plnými slz a knedlíkem v krku – a že to byly slzy nelíčené a knedlík jakbysmet – řekl, že je s mladým mužem spřízněn, a požádal o svolení jít za ním. K nemalému úžasu Dr. Jonese s radostí souhlasili. Některé věci jsou tak snadné, zejména pak tehdy, očekáváte-li, že to vůbec lehké nebude. Snad za to v tomto případě vděčil tomu, že se představil jako Dr. Jones (aniž přitom řekl doktor čeho). Stejně dob-

ře však mohl být někým, kdo bažil po chlapcově krvi; cožpak snad nemohl být přímou příčinou a vlastním důvodem, proč chtěl se sebou skoncovat? Jeho mučitelem, pronásledovatelem, jeho nelítostným trýznitelem. Policisté na druhou stranu nejspíše došli k závěru, že přítel či známý by snad mohl chlapce utěšit. Ve skutečnosti je to však už tak či onak nezajímalo.

Za okamžik už starý doktor stál v budově radnice v ohromné místnosti plné obrazů starých velikánů z historie města, na něž už si nikdo nepamatoval, a temného lesku masivního dřevěného nábytku. A tam, zabalen do hrubé příkrývky barvy celozrnného chleba, cizí mladík seděl po boku policisty, srkaje horký čaj z tenkého plastového pohárku.

Jak se k němu doktor blížil, všiml si, jak děsivě byl vyzáblý a kostnatý; podobal se jakémusi zástupci hmyzí říše, lučnímu koníku, kudlance či garnátovi, anebo nákresu těla ve skriptech medicíny či obrázkům „člověka“ v kymerském slovníku naučném. Co však na něho udělalo nejsilnější dojem, byla jeho bělost. Jeho kůže byla jako tenký vlhký papír nebo jako okvětní lístky bílého květu, bílé růže, jež někdo smočil v bystré vodě; pod jeho bledou kůží bylo vidět modré žíly. Vlasy měl rovněž bílé, bělostné, bílé jako čerstvý sníh, běloskvoucí jako sníh snášející se v paprscích zimního slunce; vlasy naprosto rovné, bez kudrlinky, jako stříbrná příze, ostříhané docela nakrátko a tak řídké, že mu skrz ně prosvítala hlava, nebo spíš jeho lebka. Obočí měl také bílé; a stejně tak bílé měl i řasy. Albín to ale nebyl, poněvadž oči neměl růžové, nýbrž modré, jasně modré, azurové, jako modrý smalt Llasara Llaesyfnewida v *Mabinogi*, jako tuňky ve skaliscích na břehu moře, jako v démantech, jako v safírech zračilo se v nich prosluněné povětrí. Ty oči byly barvy vpravdě

vodové, jejich modř sytá, a přece jasná, jako hloub oblohy vprostřed léta.

Jako první Dr. Jonese napadlo, že se jedná o stvoření z jiné planety, o mimozemšťana, muže z kosmu.

Ale co tomu cizinci říci?

Jak je ti? osmělil se nakonec doktor. Cítíš se už líp?

Hm?

Bylo zřejmé, že ho nepoznává. A jak by také mohl, když ho nikdy předtím neviděl? Už tomu tak ale bylo, první slovo, jež od něho Dr. Jones slyšel, bylo: „Hm?“

Je zmatený, povídá Dr. Jones olbřímímu policistovi, který seděl vedle – ve srovnání s tím slabým bílým střízlíkem tak neúměrně velký, silný a tmavý.

To se ví, souhlasil strážce pořádku.

Doktor si povšiml, že policista byl kromobyčejně tlustý. Podobal se kreslené postavičce strážníka Ploda z anglické dětské knížky o Městě hraček a Dr. Jonesovi neušlo ani to, že mu na pravé ruce chybí palec a malíček. Pomyšlel si, že je to dost divné. Neočekává se snad od policistů, aby právě oni byli ze všech lidí tělesně, ne-li duševně, celiství?

Tu se chlapec znenadání postavil na nohy, přikrývka z něj sklouzla na zem a odhalila ho v celé jeho nahotě, hladkého a bílého jako mramorová socha. Policista bez meškání priskočil a útlé tělo znovu zabalil do přikrývky.

No jistě, už tě poznávám, povídá mladík doktorovi (až překvapivě vesele na někoho, kdo ještě před chvilkou zamýšlel spáchat sebevraždu), jak se daří? Dlouho jsme se neviděli.

Podal prázdný plastový pohárek tříprstému policistovi.

Díky za ten čaj, pravil s podivným cizím přízvukem, ačkoli kymersky jinak mluvil docela obstojně, půjdu teď domů s tímhle váženým pánem, je to můj přítel.

Dobře, jen jděte, povídá další strážce pořádku, který vypadal, jako by ho vystříhli z papundeklu. Vedle něho a tlustého, tříprstého strážníka z Města hraček tu bylo ještě asi pět dalších policistů, z nichž každý jeden vypadal jako papundeklová figurína. Druhý policista pak ještě dodal:

Tu deku si můžete půjčit, venku je zima – zítra ji ale nezapomeňte přinést.

Bylo až příliš zřejmé, jak rádi strážníci jsou, že mají po problému.

Mladík se chopil doktorova rámě. Příkrývku si přehodil přes rameno, a jelikož druhé rameno a paže, jíž se zavěsil do Dr. Jonese, zůstaly holé, vypadal teď jako starý Řek – a tak spolu ti dva vykročili ven na ulici.

Neotáčej se, špitl hoch Dr. Jonesovi do ucha, když byli k papundeklovým strážníkům zády, podezřívají tě. Dávej si pozor, nebo z tebe bude solný sloup, pokud se ohlédneš, vzpomeň si na Sodomu.

Venku na ulici, stále se přidržuje doktorova rámě, se otázal:

Kam teď půjdeme? Víš ty co? Dal bych si pomfrity – smažené hranolky! Šlo by to? Dáme si každý porci hranolků?

To můžeme, odvětil Dr. Jones, jako by snad měl nějakou jinou možnost než souhlasit.

Půjdeme do „bramborové taverny“, jak říká váš buditel Saunders Lewis.

Jakýpak dojem ti dva budili, jak tak procházeli městem? Vyhlíželi vskutku prapodivně. Starý drobný doktor v černé větrovce, muž malé postavy s prošedivělými blond vlasy (barvy špinavé slámy) a ještě prošedivější pečlivě pěstěnou bradou, ve středních létech (tedy spíše na jejich sklonku), na nose brýle s tlustými skly jako dvě

čínské švestky místo očí, kolem krku omotanou červenou šálou, jež jako by měla napovídat, že se štěstím je na tom asi tak stejně jako Abšalom; zkrátka a dobře postava, na niž by se v zástupu lidí nikdo nepodíval dvakrát. Ruku v ruce s ním, vyzábělý a bílý, však kráčel mladík v tóze, polonahý, kost a kůže. Taková kombinace přirozeně přitahovala pozornost všech. Jelikož jsme ale na jihu Kymerska, všichni se za nimi sice otáčeli a zírali s otevřenou pusou, avšak nikdo na ně ani slůvkem nepromluvil.

V krámku s rychlým občerstvením znali Dr. Jonese všichni, a jelikož město, o němž je tu řeč, se nacházelo v Cymoedd, v takřečených Dolinách, každý o něm věděl vše, co stálo za řeč.

Za pultem stál jako obvykle Jabez Ifans, podle zažloutlého vysvědčení, jež obdržel před deseti lety a které nyní viselo v rámečku za ním na stěně černé jako mour, (oficiálně) nejstarší fritér ryb a hranolků na světě. Bylo mu požehnaných sto čtyři let, byl hluchý jako poleno a jeho ohromný červený nos vypadal zrovna tak jako důkladně propečený brambůrek. Pomáhal mu Melfyn, jeho nejmladší syn, tomu bylo pětasedmdesát a byl slepý jako patrona. Na rozdíl od lidí slepých od narození se Melfynovi (kterého v jeho pětadvaceti oslepil vroucí tuk vychrstnuvší z otcovy pánve) nikdy nepodařilo osvojit si různé úkony, dokud byl mladší; jeho úkolem bylo balit jídlo do starých novin – takříkajíc balit potravu do slov – a dokonce i po mnohaleté praxi se mu z toho pokaždé podařilo vyrobit pěkný svinčík. Jeho věkovitý otec mu vždy nakonec musel pomáhat, což se dalo se železnou pravidelností u každého jednoho prodaného balíčku, každému jednomu zákazníkovi. Obsluha krámku s rychlým občerstvením u Ifanse a Ifanse byla proto úděsně zdlouhavá, asi jako čekání na autonomii pro Kymersko.

Hranolky už jsou skoro hotový, zakřičel čas od času Melfyn, s hrstí papíru a horkých hranolků vztyčenou ve vzduchu jako zápalnou oběť bohům. Zákazník si pak byl nucen stěžovat otcí, jenž ho byl zase nucen, pokud ho tedy slyšel, obsloužit, a pokud mu dovolovaly jeho pakostníci stížené prsty, složit co možná úhledný balíček. Hranolky za to čekání ale stály, všechna čest, Jabez Ifans byl totiž nejen nejstarším, ale (neoficiálně) i vůbec nejlepším fritérem na světě.

Toho dne však pan Ifans věnoval svým dvěma neobvyklým zákazníkům nedůtklivý pohled a přikázal Melfynovi, aby šel do zadní části krámků, kde oba bydleli – jako by hrozilo nebezpečí, že polonahého chlapce spatří. Tou dobou v krámků nakupovali i další lidé; Dr. Jones se ve městě mohl sotva hnout, aniž by přitom neviděl někoho, kdo ho znal, a stačí poznamenat, že se toho dne nesetkal se zrovna snášenlivou odezvou. Jakmile si tedy jeho nový přítel zasypal jídlo řádnou vrstvou soli a k tomu přidal tolik octa, že by to utopilo Armádu spásy, doktor ho vyvekl z krámků ven.

Když se octli znovu venku na ulici, řekl Dr. Jones:

Nejlíp bude, když se mnou hned teď půjdeš domů a vezmeš si něco na sebe.

Přesně tohle jsem měl v úmyslu, odvětil mladík.

A tak ona nezvyklá dvojice kráčela ulicemi, jež vypadaly jako řady domečků z Města hraček, až posléze dorazili k domu v řadové zástavbě, kde Dr. Jones bydlel.

Při prohlídce domu viděl cizinec následující. Viděl velký čtvercový pokoj, v němž bylo sice všecičko pečlivě uspořádané, jinak byl však dosti holý a bezútešný. Viděl bílý telefon s dlouhou stočenou šňůrou; malou červeno-bílou kuchyňku; malou modrou koupelnu. V malém obývacím pokojíku viděl malé rádio, malý gauč se vzorem

velkých oranžových květů, černých srdcí a zeleného listoví na křiklavě žlutém pozadí, krémové polštářky, krémové závěsy, lustr s krémovým stínítkem. Když se rozhlédl, viděl při vstupu do kuchyně kávovar (černý plast), filtr na vodu (bílý plast), malý stolek a dvě stoličky (bílé dřevo). Na stěně viděl hodiny na baterky, bílé s červenými čísly, jejich ručičky (červené) se však překvapivě pohybovaly nikoli zleva doprava, jak by člověk očekával, nýbrž nazpět, zprava doleva – tak například ve čtvrt na dvanáct by si podle těchto hodin člověk myslel, že je tři čtvrtě na jednu, než by si ovšem všiml, že čísla jdou rovněž pozpátku – kde by měla být 11, byla 1, a 11 byla zase tam, kde by měla být 1, a tak dále. Viděl sadu teflonových pánví, nože, rozličné šálky, hrnky – bylo jich šest – pověšené na stojanu. Viděl bílou mikrovlnku a toustovač (bílý plast). Když se vrátil do obýváku, viděl diskový přehrávač a doktorovu skrovnou sbírku kompaktních disků roztroušenou po podlaze – písni Meiriona Williamse nazpívané Brynem Terfelem, *Boom Boom* Johnyho Leea Hookera, *Tiger Rag* od Louise Armstronga, *The All-Time Greatest Hits of Roy Orbison*.

Obrazy na stěnách sestávaly toliko z výběru fotografií Dr. Jonese v černých rámečcích, pořízených v různých obdobích jeho života. Jedna fotka ho zachycovala, jak se v taláru, v náručích ruličku ovázanou červenou stuhou, krátkozrace culí kamsi za záda fotografa. Fotka s vousem, jiná zas s krátkými licousy, fotka s knírem, další fotky, na nichž je zase hladce oholen. Tuhle zase stojí kdesi na břehu moře, na sobě šedý kardigan a ruce hluboko v kapsách. Fotka, na níž sedí na zápraží a mazlí se se šedou kočkou, kterou tiskne k šedému kardiganu – kočku je přitom vidno jen stěží. Fotky s brýlemi, se slunečními brýlemi i bez brýlí. Fotka, na níž stojí pod stromem na

zahradě, u nohou seschlé podzimní listí. Na další fotce kráčí deštěm směrem k objektivu – obličej sevřený jako pěst proti větru. Fotografie, na níž stojí ve sněhu vedle sněhuláka, na sobě hnědý kabát, okolo hlavy mají oba omotanou šedou šálu. Na všech obrázcích stále a jenom on, docela sám, jako by s ním nikdo nesdílel tíž svět. Kdo ty fotografie asi pořídil? Cizinec si mohl představit, že doktor zkrátka požádal náhodného kolemjdoucího, aby ho vyfotil, a pak mu jednoduše poděkoval za laskavost. Ty fotky měly připomínat časy a místa.

Viděl také doktorovu sbírku knih, jeho stůl s hromadou papírů bez ladu a skladu, připomínající sesuv půdy, a úplnou sbírku svazků kymerského slovníku naučného *Y Gwyddoniadur*.

Velmi útulné... svým způsobem, hodnotil po podrobném průzkumu mladík.

Dr. Jones se odebral do ložnice, vybral nějaké staré šaty – bílé tričko, staré džíny, zelený vlněný svetr s velkými žlutými kosočtverci, spodky a tmavě modré ponožky – a všechny je podal mladíkovi.

Jdi do koupelny a obleč si to, pravil.

Za pět minut byl chlapec zpátky.

Tričko je těsné, povídá, ale džíny jsou akorát, ještěže sis je ohrnul a nezkrátil je. To bylo, řekl bych, velmi prozíravé. Svetr je taky v pořádku, dobře, že je tak vytahaný. Jsem vyšší než ty, zato ale užší.

Vypadáš dost divně, povídá doktor.

To je fuk.

Jak se jmenuješ? zeptal se Dr. Jones.

Jmenuji se Melog.